

ปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับความตาย

ณัฐกร เวียงอินทร์

ความตายและการจัดการโดยรัฐ

“ไม่มีอะไรที่แน่นอนยกเว้นความตายและภาษี” (Nothing is certain except for death and taxes.) คำกล่าวของนักคิด นักปรัชญา และนักการเมืองชาวอเมริกันอย่าง เบนจามิน แฟรงคลิน (1706-1790) มีนัยยะให้ชวนคิดมากมาย

ในวาทความคิดแรก สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างความตายกับภาษี ก็คือ ความตายเป็นสภาวะธรรมชาติ ที่รัฐหรือกฎหมายไม่ได้เข้ามากำหนด อาจจะมีวิทยาการเข้ามายุ่งเกี่ยวบ้าง เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีในการรักษาสุขภาพที่ดี อาจจะทำให้มีชีวิตที่ยาวนานขึ้น แต่สุดท้ายมนุษย์ก็ยังคงตายตามสภาวะธรรมชาติอยู่ดี แต่สำหรับภาษีนั่น เป็นกิจการรัฐที่กระทำผ่านกรอบกฎหมายโดยตรง

หากมองอีกมุม แม้แต่ความตาย ก็ยังไม่พ้นจากการจัดการของภาครัฐ ชีวิตหลังความตาย แม้ว่าเราจะยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัดตามหลักวิทยาศาสตร์ว่า ตายแล้วไปไหน แต่หลังความตาย คนที่ยังมีชีวิตอยู่มีเรื่องที่ต้องจัดการอีกมากมาย อย่างเช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับศพ การแจ้งสถานะของผู้วายชนม์ไปจนถึงการจัดการมรดกต่างๆ ก็ย่อมมีกฎหมาย มีกลไกของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องเช่นกัน

ในแง่นี้ ความตาย ซึ่งถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่ (อาจจะ) ยังไม่สิ้นสุดของมนุษย์ ย่อมต้องมีรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง แม้ว่าผู้ตายจะจากโลกนี้แล้วก็ได้

นี่คือเรื่องราวความตาย เมื่อเชื่อมโยงกับมิติการจัดการโดยรัฐ แต่หากมองในมุมของพลัง “เรื่องเล่า” ทางสังคม

ปรัชญาความตาย ความอมตะของชื่อเสียงจาก อคลีลีส ถึงโทนี สตาร์ค

หากมองตามหลักความคิดในหนังสือ Sapiens: A Brief History of Humankind หนังสือปรากฏการณ์ระดับโลกที่ว่าด้วยประวัติย่อของมนุษย์เผ่าพันธุ์เซเปียนส์ ของโนอาห์ แอรารี ยูวาล ประเด็นหนึ่งที่สำคัญในหนังสือคือพลังของ “เรื่องเล่า” ที่ทำให้เกิดจินตนาการร่วมกันในสังคม ก่อเกิดเป็นโยงใย โครงข่ายทางสังคมที่เชื่อในเรื่องเล่าอย่างเดียวกัน ทั้งเรื่องเล่าในเชิงศาสนา กฎหมาย ไปจนถึงระบบการเงิน

ในแง่มุมมองความตาย เรื่องเล่าที่ทรงพลังมากก็คือ เรื่องเล่าที่ว่าด้วยภาวะของมนุษย์ที่มีลักษณะที่เรียกว่า Mortal หรือ “ตายได้” ตรงข้ามกับภาวะ Immortal ตายไม่ได้ หรือเป็นอมตะ ซึ่งไม่ใช่สภาวะปกติของมนุษย์ แต่เป็นสภาวะเทพ หรืออมมนุษย์

ในชุดเรื่องเล่าของประวัติศาสตร์กระแสหลักของมนุษยชาติทั้งในเชิงศาสนา และวัฒนธรรมป๊อป มีคนสำคัญไม่กี่คนที่มีสภาวะพิเศษ มีความ Immortal อยู่ชั่วคราว อย่างเช่น พระเยซูคริสต์ ที่ในพันธสัญญาใหม่เล่าว่าฟื้นคืนชีพชั่วคราว หลังจากที่ถูกตรึงกางเขนจนเสียชีวิต หรืออย่างซูเปอร์แมนที่ฟื้นคืนชีพได้ แต่ความชวนหัวคือ ซูเปอร์แมนไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นชาวดาวคริปตัน ต่างหาก

แต่มนุษย์ธรรมดาโดยทั่วไป หากเราไม่ฟื้น
ขึ้นมาแบบไร้สำนึกอย่างพวกซอมบี้ ดังที่ปรากฏ
ในวรรณกรรมสายป๊อปคัลเจอร์ในโลกยุคใหม่

เราทุกคนล้วนแล้วแต่ “ต้องตาย” (mortal)
จึงไม่น่าแปลกใจว่า ทำไมนอกจากแปลว่า ต้อง
ตายแล้ว mortal ในอีกความหมายหนึ่ง แปลว่า
มนุษย์ นั่นเอง

แต่สิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้สนใจเรื่องราว
ของวีรบุรุษก็คือ ความตายในอีกมุมหนึ่ง คือ
การนำไปสู่ภาวะอมตะ(Immortal) ของชื่อเสียง
ที่ทำให้ชื่อของเขาคงอยู่ข้ามกาลเวลา

ในภาพยนตร์เรื่อง Troy(2004) ซึ่ง
โครงเรื่องใหญ่ว่าด้วยสงครามระหว่างกรีกกับ
เมืองทรอยในยุคกรีกโบราณ ประเด็นหนึ่งที่
น่าสนใจในเรื่องนี้ก็คือ ฆะตกรรมของอคิลลีส
อคิลลีส คือนักรบผู้ยิ่งใหญ่ ที่ตามเรื่องราว
ของเทพปกรณัมกรีกเล่าว่า ในตอนที่เกิดมา
นางพรายทะเลเททิส มารดาของอคิลลีส ได้จุ่ม
ร่างของลูกชายลงในแม่น้ำสติคซ์ (เป็นแม่น้ำแนว
แบ่งเขตระหว่างพิภพกับโลกบาดาลหรือแบ่ง
ระหว่างคนเป็นกับคนตาย) เพื่อให้ลูกของเธอเป็น
อมตะ เธอจับข้อเท้าลูกชายลงในแม่น้ำ ทำให้ร่าง
ของเขาเป็นอมตะ แต่มีอยู่จุดเดียวที่เป็นจุดอ่อน
ของเขาที่ไม่ได้ถูกอาบด้วยแม่น้ำ นั่นคือ ข้อเท้า

ในสงครามม้าไม้เมืองทรอย อคิลลีสจึง
เสียชีวิตเพราะถูกปารีสยิงธนูไปที่ข้อเท้า

ประเด็นสำคัญในภาพยนตร์เรื่องนี้ที่
เชื่อมโยงกับความตายของอคิลลีส ก็คือ ใน
ภาพยนตร์ได้ตั้งคำถามกับเส้นทางชีวิตของ
อคิลลีส ว่า เขาควร “เลือก” ทางไหน ระหว่าง
การมีชีวิตที่แก่เฒ่าแต่ไม่ได้ถูกบันทึกในเรื่องเล่า

ที่ยิ่งใหญ่ หรือจะยอมสละชีวิตตั้งแต่วัยหนุ่ม เพื่อ
กลายเป็นเรื่องเล่าของวีรบุรุษที่ข้ามยุคข้ามสมัย

ที่สุดแล้ว อคิลลีสเลือกที่จะจบชีวิตใน
สงครามเมืองทรอย ซึ่งทำให้เรื่องราวของเขาเป็น
ส่วนหนึ่งของมหากาพย์ที่ยิ่งใหญ่ของกรีกโบราณ
ความตายของเขา จึงรับใช้ภาวะ “อมตะ”
(Immortal) ของชื่อเสียงที่ไม่ว่าเวลาจะข้ามผ่าน
พันไปนานเท่าไร ชื่อของอคิลลีส คือชื่อหนึ่ง
ที่ถูกเล่าขานผ่านความทรงจำรุ่นต่อรุ่นใน
ประวัติศาสตร์กระแสหลัก

การเลือก “ความตาย” เพื่อที่ชื่อจะคงอยู่
ต่อไป เลยกลายเป็นพล็อตที่สำคัญในเรื่องเล่าของ
วีบุรุษหรือซูเปอร์ฮีโร ทั้งในประวัติศาสตร์จริงและ
วัฒนธรรมในแบบป๊อป คัลเจอร์

จึงไม่น่าแปลกใจที่ความตายของอดีต
มหาเศรษฐีค่าอาวุธที่กลับใจกลายเป็นซูเปอร์ฮีโร
อย่างโทนี่ สตาร์ค เพื่อปกป้องจักรวาล ใน
ภาพยนตร์ Avengers: End Game (2019)
จึงกลายเป็นพล็อตสำเร็จรูปในการเชิดซูฮีโร
จนกลายเป็นเรื่องราวแห่งทศวรรษที่ 2010s
ที่ผลักดันให้ภาพยนตร์ดังกล่าวกลายเป็นภาพยนตร์
ที่มีรายได้สูงสุดทั่วโลก

เพราะเรื่องราวการสร้างชีวิตที่ “ต้องตาย”
อยู่แล้ว ให้กลายเป็น “อมตะ” ในแง่ชื่อเสียง
เรื่องราวของวีรบุรุษที่ยิ่งใหญ่ กับพล็อตเรื่องเล่า
ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณค่า “อันดงาม” บางอย่างของ
สังคม

มนุษย์ทั่วไปในเรื่องเล่ากระแสหลัก จึงต้อง
ตายเพื่อภารกิจที่ยิ่งใหญ่ เพื่อให้เกิดภาวะอมตะ
ขึ้นมา ดังคำที่ว่า “ตัวตาย แต่ชื่อยัง”

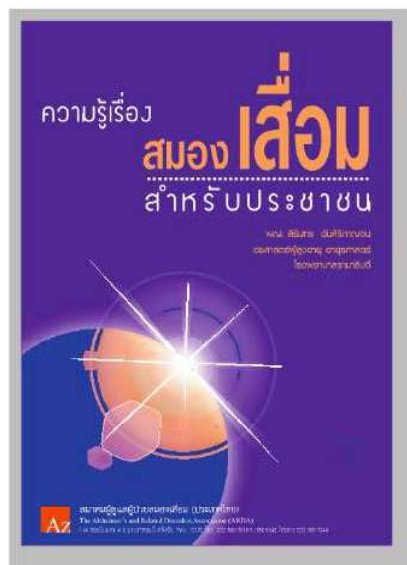
บริษัท ซีวามิตร วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด เป็นศูนย์รวมข้อมูลและทำกิจกรรมในการ “สนับสนุน” และ “ผลักดัน” ให้คุณภาพชีวิตระยะท้าย ด้วยเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะมีคุณภาพชีวิตระยะท้ายที่ดี และจากไปอย่างมีความสุข
หนังสือแนะนำ จากซีวามิตร สามารถดาวน์โหลดได้ฟรี

1. คู่มือซีวามิตร

2. วิชาชีวิต

3. ความรู้เรื่องสมองเสื่อม
สำหรับประชาชน

4. รู้ให้รอบตอบเรื่องมาตรา 12

5. การเดินทางที่งดงาม

สำหรับดาวน์โหลดหนังสือ

ผู้เขียน

พระกิตติสารมณี (ประจักษ์ เขมกาโม ป.ธ.๙)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร

พระมหาสุเทพ สุทธิญาโณ (ธนิกกุล) ป.ธ.๗, ดร.

วัดสังเวชวิศยาราม กรุงเทพมหานคร

ประธานกลุ่มอาสาศीलานธรรม รองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

นายแพทย์ธวัชฉน์ อุณหโชค

รองผู้อำนวยการฝ่ายสำนักศูนย์ ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณัฐกร เวียงอินทร์

จบปริญญาตรี สาขาวิชาเอกบริหารรัฐกิจ เกียรตินิยมอันดับสอง รุ่นเรียนดีทุนภูมิพล คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยทำงานเป็นนักข่าวที่หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ มติชนออนไลน์ และมติชนทีวี เคยเป็นโปรดิวเซอร์รายการข่าวที่ช่อง Now26 ในเครือเนชั่น เคยเป็นบรรณาธิการออนไลน์ที่ GM Live เคยเป็นนักวิจารณ์ภาพยนตร์ มีงานตีพิมพ์ที่มติชน สุดสัปดาห์ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นิตยสารแฮมเบอร์เกอร์ GQ Thailand และนิตยสาร GM ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการเนื้อหาเพจเฟซบุ๊ก The People

ภาณุเมศวร์ บุนนาค

จบปริญญาตรี สาขาวิชาเอกการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยรับราชการเป็นนักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ก่อนลาออกมาประกอบธุรกิจส่วนตัว และเปิดร้านอาหาร สนใจในประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทุกอย่างในเอกภพ ตลอดจนศาสนา ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอารยธรรมมนุษย์ ชอบคิดมากกว่าทำ ชอบเขียนมากกว่าพูด มีโอกาสเขียนบทความบ้างเป็นครั้งคราว

ไพศิษฐ์ ชاکรานนท์

จบปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต ปริญญาโทนิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนติบัณฑิตไทย เคยเป็นอาจารย์พิเศษผู้สอนนิชากฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ให้กับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ รัตนบัณฑิต (RBAC) ผู้สอนกฎหมายในหลักสูตรสอบนายร้อยตำรวจชั้นสัญญาบัตร ให้กับเหล่าตำรวจชั้นประทวน ให้กับสถาบันกวดวิชาตำราทอง ผู้สอนกฎหมายระดับปริญญาตรี และ เนติบัณฑิตไทย ให้กับสถาบันกวดวิชานิติชนิต ปัจจุบันประกอบวิชาชีพทนายความ บริษัทเจนไพศิษฐ์ลอร์จำกัด (JPLAW) และผู้สอนหลักสูตรเนติบัณฑิตไทย ทนายความ อัยการผู้ช่วย และผู้ช่วยผู้พิพากษา ของสถาบันติวกฎหมายติวเตอร์เจนไพศิษฐ์

พิสิษฐ์ ศรีอัครโกคิน

จบการศึกษาด้านนิติศาสตร์ สนใจงานในเรื่องสุขภาพและนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ ปัจจุบันทำงานที่สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) รับผิดชอบงานในเรื่องสิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งในกฎหมายนี้รับรองสิทธิของประชาชนในการทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขหรือที่เรียกว่า Living will โดยปัจจุบันกำลังขับเคลื่อนความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวตายดีให้กว้างขวางในสังคม

คณะทำงาน**ที่ปรึกษา**

พล.อ.ต. นพ.อิทธิพร คณะเจริญ
 นายกิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์
 นางสาววรริตดา รัตน์นิน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุดมินทร์ แพทย์พิทักษ์
 เรืออากาศโท กมลนัย ชัยเจริญ
 นางนารี บุญธีรรว
 นางสาวสุดจิตตรา คำดี
 นางณิษดา จ่างตระกูล
 นายชาย ปละคามินทร์
 นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร

บรรณาธิการ**ผู้ช่วยบรรณาธิการ****กองบรรณาธิการ**

นพ.ภาสกร วันชัยจิระบุญ
 พญ.เพียงแข ภาคพิบูลย์
 ปณิตพล ประสารราชกิจ
 นายแพทย์มารวย ตนายวงศ์
 วีระยุทธ รันใหม่
 พัชรา โพธิ์กลาง

ศิลปกรรม

ชนาฉัตร ปราการะนันท์
 ธัญญนันท์ วิภาตะศิลปิน
 วิทวัส มีเดช

คณะกรรมการอำนวยการมูลนิธิ

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย	ประธานมูลนิธิ
2.	ศ.นพ.สมศักดิ์ โล่ห์เลขา	รองประธาน คนที่ 1
3.	นพ.เอื้อชาติ กาญจนพิทักษ์	รองประธาน คนที่ 2 (ปธพ.1)
4.	นพ.สุรวิทย์ คนสมบูรณ์	รองประธาน คนที่ 3 (ปธพ.3)
5.	ศ.ดร.นพ.ประสิทธิ์ วัฒนาภา	รองประธาน คนที่ 4
6.	ศ.คลินิกเกียรติคุณ เหลือพร ปุณณกันต์	รองประธาน คนที่ 5 (ปธพ.4)
7.	ศ.คลินิกเกียรติคุณ นพ.อุดม คชินทร	รองประธาน คนที่ 6 (ปธพ.6)
8.	ดร.สุนีย์ ศรีไชยชนะสุข	เหรัญญิก (ปธพ.3)
9.	นส.นทพร บุญบุบผา	ผู้ช่วยเหรัญญิก (ปธพ.3)
10.	พล.อ.ต.นพ.อิทธพร คณะเจริญ	เลขาธิการ
11.	นท.นพ.ธนาธิป ศุภประดิษฐ์	รองเลขาธิการ
12.	ภญ.อำพร เจริญสมศักดิ์	ผู้ช่วยเลขาธิการ (ปธพ.3)
13.	ผศ.(พิเศษ) นพ.สุรินทร์ อัครวิฑูรติพิย	ผู้ช่วยเลขาธิการ (ปธพ.6)
14.	ผศ.นพ.วรพล อร่ามรัศมีกุล	ผู้ช่วยเลขาธิการ (ปธพ.5)
15.	นพ.ภาสกร วันชัยจิระบุญ	ผู้ช่วยเลขาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษามูลนิธิ

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	คุณหญิงวรรณฯ สิริวัฒนภักดี	ที่ปรึกษา
2.	นายแพทย์ปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ	ที่ปรึกษา
3.	พลเอกจรัล กุลละวณิชย์	ที่ปรึกษา
4.	นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช	ที่ปรึกษา
5.	ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ที่ปรึกษา

คณะกรรมการมูลนิธิ

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	นพ.กำพล พลัสสินทร์	กรรมการ (ปรพ.1)
2.	นพ.ธเรศ กรัษนัยรวิวงศ์	กรรมการ (ปรพ.1)
3.	นพ.วิทยา วันเพ็ญ	กรรมการ (ปรพ.1)
4.	นายนพรัตน์ แยมเหมือน	กรรมการ (ปรพ.1)
5.	นพ.ยุทธ โพธารามิก	กรรมการ (ปรพ.2)
6.	ศ.นพ.พินิจ กุลละวณิชย์	กรรมการ (ปรพ.2)
7.	นพ.เจษฎา โชคดำรงสุข	กรรมการ (ปรพ.2)
8.	ศ.นพ.สิน อนุราษฎร์	กรรมการ (ปรพ.2)
9.	นายชาติชาย พยุหนาวีชัย	กรรมการ (ปรพ.2)
10.	นางกรรณิการ์ เทววิชชุลดา	กรรมการ (ปรพ.2)
11.	พญ.อภิรมย์ เวชภูติ	กรรมการ (ปรพ.3)
12.	พล.อ.รศ.นพ.ไตรโรจน์ ครุฑเวโซ	กรรมการ (ปรพ.3)
13.	ศ.กิตติคุณ ดร.นพ.จิตร สิทธิอมร	กรรมการ (ปรพ.3)
14.	พลโท นพ.ชาญชัย ตึกกะปัญญา	กรรมการ (ปรพ.4)
15.	ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์	กรรมการ (ปรพ.4)
16.	นายปิยะพันธ์ จัมปาสุด	กรรมการ (ปรพ.4)
17.	นพ.อัษฎา ตียพันธ์	กรรมการ (ปรพ.4)
18.	นายทรงพล ชัญมาตรกิจ	กรรมการ (ปรพ.4)
19.	พล.อ.รศ.นพ.ชุมพล เปี่ยมสมบูรณ์	กรรมการ (ปรพ.5)
20.	รศ.นพ.พิสิษฐ์ พิริยาพรรณ	กรรมการ (ปรพ.5)
21.	นายวิทอง ตัณฑกุลนินาท	กรรมการ (ปรพ.5)
22.	นายเอนก จงเสถียร	กรรมการ (ปรพ.5)
23.	พล.ท.นพ.พีระพล ปกป้อง	กรรมการ (ปรพ.6)
24.	นางบุษบา สังขวิภา	กรรมการ (ปรพ.6)
25.	นพ.วันชาติ ศุภจัตุรัส	กรรมการ (ปรพ.7)
26.	นาวาตรี พญ.สุจิตตรา สวาทยานนท์	กรรมการ (ปรพ.7)
27.	พญ.เจริยง จันทรมล	กรรมการ (ปรพ.8)

หนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมูลนิธิธรรมิกบาลทางการแพทย์
สำหรับผู้ที่ต้องการสนับสนุนจัดพิมพ์เพื่อสาธารณประโยชน์

สามารถติดต่อได้ที่ มูลนิธิธรรมิกบาลทางการแพทย์

www.ggm.or.th

